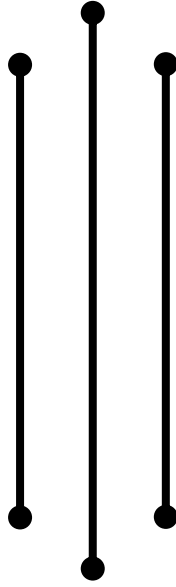

उर्लाबारी नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३।०८४ को नीति तथा कार्यक्रम

उर्लाबारी नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
कोशी प्रदेश
उर्लाबारी, मोरङ

आ.व. २०८३।०८४ का लागि विषय क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमः

दिर्घकालिन सोचः " स्वच्छ, समृद्ध र समतामूलक उर्लाबारी "

१. आर्थिक विकास नीति

उपक्षेत्र १ कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

१. खाद्यान्न, तरकारी, फलफुल, मसला, नगदे बालीको उत्पादन क्षेत्र तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्दै किसानलाई व्यवसायिकीकरण तर्फ उन्मुख गराइनेछ । कृषक परिवारलाई उत्पादनशील कृषि सहकारीमा आवद्ध गराइनेछ ।
२. कृषि विकास शाखामा एकिकृत प्रयोगशाला निर्माण गरि बालीमा लाग्ने विभिन्न प्रकारका रोगहरुको पहिचान गरिने साथै बीउ बिजनको उमारशक्ति परीक्षण गरि किसानको क्षति न्यूनिकरण गरिनेछ ।
३. उर्लाबारी नगरको कृषि क्षेत्रमा सम्भाव्यताको आधारमा बाली अनुसार पकेट क्षेत्र छनौट गरी चक्लाबन्दी खेती गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
४. लाभग्राहीसंगको लागत साझेदारीमा मसला तथा जडिबुटीजन्य बाली उत्पादन तथा प्रशोधन कार्यमा जोड दिइनेछ ।
५. स्थानीय कृषकको उत्पादनलाई कृषि थोक तथा खुद्रा बजारसम्म पहुँच पुर्याउन व्यवस्थित कृषि बजार प्रबर्द्धन गर्दै लगिनेछ ।
६. बाली र वातावरणलाई संरक्षण गर्दै रोग/किरा न्यूनिकरण गर्ने निति लिइनेछ ।
७. नगरभित्र उत्कृष्ट कृषि कार्य सञ्चालन गर्ने कृषकहरुलाई सम्मान/प्रोत्साहन स्वरुप उत्पादनको आधारमा सम्मान गर्ने कार्य सञ्चालन गरिनेछ ।
८. बाली बिमा कार्यक्रमको पहुँच विस्तार गर्न सचेतानमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९. गरिब, विपन्न, दलित, अपांगता भएका र विदेशबाट फर्की आफ्नै देशमा स्वरोजगार बन्न चाहने किसानलाई कृषि मार्फत स्वरोजगार बनाउन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१०. तुलनात्मक लाभको उत्पादन दिने जस्तै मौरीपालन तथा च्याउखेतीलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
११. कृषि यन्त्रहरुलाई व्यवसायिक किसानको पहुँचमा पुऱ्याई कृषिमा आधुनिकीकरण तथा व्यवसायिकीकरण तर्फ उन्मुख बनाउदै लगिनेछ ।
१२. किसानको वास्तविक समस्या पहिचान तथा समस्याको कारण पहिचान गरी निवारण गर्न एवं प्रत्येक वडामा किसानसंग प्रत्यक्ष अन्तरक्रिया गर्न किसानसंग स्थानीय सरकार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१३. माटो सुधारको लागि माटो परीक्षण गरी कृषि चुन तथा प्राङ्गारिक खेती, हरियो मल प्रयोग लाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

१४. कृषिजन्य बालिमा रोग / किराको पहिचान गरी निराकरण गर्न शत्रुजिव व्यवस्थापन (IPM) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१५. कृषि प्रविधी प्रसार गर्नको लागि सिपमूलक तालिम उपलब्ध गराईनेछ ।
१६. बाँझो जमिनमा खेती प्रविधी विस्तार गरी कृषकको प्रति इकाई क्षेत्रफलको लागत कम गर्दै लगिनेछ ।
१७. कृषि शाखाको आन्तरिक तथ्यांक अभिलेखिकरण, विश्लेषण र डिजिटल सेवा प्रवाहका लागि व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
१८. कृषि उपजमा प्रयोग भएको विषादी अवशेष द्रुत गतिमा परीक्षण गर्नको लागि विषादी अवशेष द्रुत विश्लेषण प्रयोगशाला सँग समन्वय गर्दै कृषि उपजको विषादी परीक्षण गरिनेछ ।
१९. संचालित कार्यक्रमहरूको नियमित रूपमा प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
२०. उर्लाबारी नगरक्षेत्रभित्र सञ्चालनमा रहेका खाद्य उद्योग तथा होटलहरूको गुणस्तरिय उत्पादन गर्नका लागि सुधारको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
२१. उर्लाबारी नगरक्षेत्र भित्र खाद्य व्यवसाय सञ्चालन गरेका पसलहरूको अनुगमन/निरिक्षण/नियमन गरी गुणस्तरियता प्रदान गर्दै लगिनेछ ।
२२. खाध्यान्न र पोषण सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्य स्कुल, क्याम्पस, विभिन्न समूह तथा टोल/वस्तिमा सञ्चालन गरी आम नागरिकलाई सचेत गराइनेछ ।
२३. खाद्य व्यवसाय सञ्चालन तथा प्रशोधन गर्ने व्यवसायिहरूलाई खाद्य स्वच्छता सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यका साथै सिपमूलक तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
२४. विभिन्न उमेर समूहका मानिसहरूको पोषण अवस्था सुधारका लागि खाद्य विविधिकरण तथा सन्तुलित आहार उपभोगमा जोड दिईनेछ ।
२५. खाद्य वस्तुको गुणस्तरियता र स्वच्छता सम्बन्धि आवश्यक परामर्श प्रदान गरिनेछ ।
२६. पकेट कार्यक्रमको तथा व्यवसायिक उत्पादनका लागि गरिने लगानीमा कृषि बिमा गरिनेछ ।

उपक्षेत्र २ सिंचाई

२७. जरुवा तथा बाह्रै महिना बहने पानीको श्रोतलाई मुल पैनि हुदै शाखा पैनिमा विस्तार गरिनेछ ।
२८. पक्की सिंचाई पुर्वाधारको निर्माण गरिनेछ यसका लागि संघ तथा प्रदेश सरकार सँग समन्वय गरिनेछ ।
२९. सुख्खा ग्रस्त क्षेत्रमा मोटर/ बोरिड र सतह सिंचाईको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

उपक्षेत्र ३ पशुपंक्षी विकास

३०. नगर भेटेरिनरी अस्पतालको पूर्वाधार तथा जनशक्ति विकास गर्दै प्राविधिक सेवा, पशु स्वास्थ्य उपचार सेवा र प्रविधियुक्त प्रयोगशाला सेवालार्ई विशिष्टिकृत गर्दै लगिनेछ ।
३१. पशुपन्धिहरुमा लाग्ने महामारीजन्य संक्रामक रोगहरु विरुद्ध निःशुल्क नियमित खोप कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ । (खोरेत/लम्पि स्किन/पिपिआर/स्वाइनफिबर/रेविज आदि)
३२. उन्नत जातका पशुपन्धिहरुको विकास गर्दै पशुनस्ल सुधार कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
३३. पशुजन्य उत्पादनमा लागत कम गर्न घाँसमा आधारित पशुपालनलार्ई प्रोत्साहन गर्दै निजि जग्गा/सामुदायिक वन क्षेत्रमा लागत साझेदारीमा/निःशुल्क बर्षे, बहुबर्षिय बिउ, बेर्ना, स्लिप, सेट्स बितरण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
३४. विशेषज्ञ सहितको पशु स्वास्थ्य शिविर/ घुम्ति शिविर/ सामुदायिक कुकुरबाट हुने जोखिम कम गर्न सामुदायिक कुकुर बन्ध्याकरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
३५. व्यवसायिक पशुपन्धी तथा मत्स्य फार्म,समुह, समिति, सहकारी सस्थाहरुसंग सहकार्य/साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालनलार्ई निरन्तरता दिइनेछ ।
३६. सचेतना तथा कृषकहरुको व्यवसायिक क्षमता विकासका लागी तालिमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
३७. उपभोक्ताहरुलार्ई स्वस्थकर मासु उपभोगका लागी पशुवधशाला निर्माण/मासु पसल सुधार/व्यवसाय सुचिकरण तथा आवश्यक तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
३८. पशुपन्धीजन्य तथा माछाजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन व्यसायिक प्रोत्साहन तथा प्रबर्धन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
३९. वडामा सञ्चालनामा रहेका पशुपन्धी सेवा केन्द्रको व्यवस्थापन र पूर्वाधार विकास गर्दै लगिनेछ ।
४०. गाई/भैसीमा सुत्केरी स्याहार सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४१. पशुपन्धी तर्फको तथ्यांक अध्यावधिक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
४२. पशुपन्धीहरुमा संक्रमक महामारी जन्य रोगहरुको नियमित सर्भिलेन्स/ रोग निदान/रोग नियन्त्रणको कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
४३. संचालित कार्यक्रमहरुको नियमित प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ४ उद्योग तथा व्यापार

४४. स्थानीय कच्चा पदार्थ, सीप, श्रोत र साधनको प्रयोग हुने र समुहबाट सञ्चालन हुने, घरेलु तथा साना उद्योगहरुको सञ्चालन र विस्तारमा आवश्यक अनुदान र प्रोत्साहनको व्यवस्था गरी सबै व्यवसायलार्ई करको दायरामा ल्याउन अभियान सञ्चालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

४५. महिला तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूद्वारा संचालित साना तथा घरेलु उद्योगहरूलाई विशेष प्राथमिकतामा राखी कर सहूलियत, अनुदान तथा प्रविधि सहयोग गरी प्रोत्साहित गरिनेछ ।
४६. सीप विकास तालीमलाई बजारको आवश्यकतामा आधारित बनाईने छ । एक व्यक्ति एक तालिम, आधारभुत तालीम लिएकालाई एडभान्स तालिम, तालिम लिएका स्वरोजगार भएकालाई पुँजी तथा प्रविधि सहयोग गरिनेछ । सीप विकास तालीममा महिला, सीमित अपाङ्गता भएका व्यक्ति, वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
४७. नगरपालिका भित्र स्थानीय व्यक्तिहरूलाई रोजगारी दिने उद्योगलाई निश्चित मापदण्डका आधारमा सहूलियत ऋण, अनुदानका लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
४८. स्थानीय स्तरमा उत्पादित वस्तुको बजारिकरणका लागि ठुला व्यवसायी, उद्योग वाणिज्य संघ तथा अन्तर स्थानीय तह समन्वय गरिनेछ ।
४९. नगरपालिका क्षेत्र भित्र हाटबजार व्यवस्थित गर्न अभिलेखिकरण, व्यवस्थापन समिति गठन, पूर्वाधार निर्माण, जग्गाको दीर्घकालीन व्यवस्थापन गरिनेछ ।
५०. यस नगरपालिका क्षेत्रमा उद्योग कलकारखाना स्थापना गरी सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्ति, कम्पनीहरूलाई राजस्व सहूलियत दिनुका साथै व्यवस्थापकीय पक्षमा सहयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
५१. बजार असफलता, एकाधिकार, कार्टेलिङ्ग नियन्त्रण, उपभोक्ता अधिकार सुनिश्चित गर्न सचेतना तथा बजार अनुगमन, अनुगमनका संघीय सरकार मातहतका निकाय संग समन्वय गरिनेछ ।
५२. वर्षौं देखि संचालित तर नवीकरण नभएका व्यवसायलाईलाई नियमित गर्न करका माध्यमबाट प्रोत्साहन गरिनेछ ।
५३. उर्लाबारी नगर क्षेत्रका साप्ताहिक बजारको पूर्वाधार निर्माणका लागि नगर विकास कोषबाट ऋण तथा अनुदान सहयोग लिई कार्य अगाडी बढाइनेछ ।

उपक्षेत्र ५ पर्यटन तथा संस्कृति

५४. सिमसार क्षेत्र तथा पुष्पनगरी पार्क लाई पर्यटन उत्सवको रूपमा प्रचार प्रसार गरी आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ ।
५५. मावा कोरिडोर सौन्दर्यीकरण योजना सञ्चालनमा निरन्तरता दिईनेछ ।
५६. ऐतिहासिक महत्व बोकेका आदिवासी जनजाती (धिमाल, दनुवार, माझी, डोम, सन्थाल आदि) जातको संस्कृतिक संरक्षण गरिनेछ ।
५७. उर्लाबारी नगरपालिकाका बिशिष्ट साँस्कृतिक संपदाको संरक्षणका लागि उपयुक्त स्थानमा साँस्कृतिक संग्राहालय निर्माणका लागि संघ तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ६ भूमि व्यवस्था तथा सहकारी

५८. उर्लाबारी नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको क्षमता विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
५९. सहकारीलाई कृषि, पर्यटन तथा उत्पादनमुखी बनाउने नीति अनुरूप सहकारी संस्थालाई उत्पादन तथा स्वरोजगारका लागि कृषि शाखा संग समन्वय गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
६०. कृषि, पशुपन्छी तथा स्थानीय उद्योगको उत्पादन तथा उत्पादकत्व अभिवृद्धि, यान्त्रिकरण, आधुनिकिकरण एवं प्रवर्धन गर्न सहकारी क्षेत्रको सहभागिता बढाउन आवश्यक प्रोत्साहन गरिनेछ ।
६१. समग्र सहकारी संस्थामा सुशासनयुक्त संस्कृतिको विकास गर्न अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
६२. संघीय सरकारको समन्वयान भूमि प्रशासन सम्बन्धी सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
६३. वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका, ज्येष्ठ नागरिक, महिला समूह तथा मिलिजुली समूहलाई सहकारीमा आबद्ध गराइनेछ ।

उपक्षेत्र ७ श्रम तथा रोजगारी

६४. बेरोजगार व्यक्ति र रोजगार प्रदायक संस्थाहरूको सूचिकरण गरिनेछ ।
६५. आन्तरिक रोजगारी सिर्जना गर्न सरोकारवाला निकाय निजी,सहकारी तथा गैरसहकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्यमा जोड दिईनेछ ।
६६. कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी लगायत आधारभूत आवश्यकता साथै पर्यटनमा समेत रोजगारीलाई जोड्ने काम गरिनेछ ।
६७. न्यूनतम ३०० जना व्यक्तिलाई सीपमूलक तालिम प्रदान गर्ने नीति लिईनेछ । तालिम सञ्चालनका लागि वैदेशिक रोजगार बोर्ड, हेल्भेटास, सि.टि.ई.भि.टि, व्यावसायिक प्रशिक्षण केन्द्र लगायत संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ ।
६८. श्रमको सम्मान, राष्ट्रको अभियान रणनीति कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
६९. रोजगार प्रदायक र बेरोजगार व्यक्तिहरूलाई सोझै सम्पर्क स्थापित गर्न संघिय सरकारले कार्यान्वयनमा ल्याएको श्रम संसार वेभ पोर्टलमा आबद्ध हुन सहजिकरण गरिनेछ ।
७०. संघ तथा प्रदेश स्तरका वैदेशिक रोजगार सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र स्वदेशमा रोजगार प्रवर्द्धन गर्ने निकायहरूसँग सम्पर्क समन्वय गरी कार्यगत सम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।

७१. आप्रवासन प्रकृयाका चरणहरू (प्रस्थान पूर्व, प्रस्थान र पुनःएकीकरण) सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि वैदेशिक रोजगार प्रकृया सुरक्षित र मर्यादित बनाउन पहल गरिनेछ ।
७२. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिको ज्ञान, सीप तथा कार्य अनुभव सहितको अभिलेखिकरण र वैदेशिक रोजगारको प्रोफाइल अध्यावधिक गरिनेछ ।
७३. बेरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका व्यक्तिहरूले लघु उद्यम गर्न चाहेमा प्राविधिक सहयोग गरिनेछ ।
७४. औपचारिक र अनौपचारिक क्षेत्रका श्रमिकहरूलाई योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध गर्न गराउन पहल गरिनेछ ।
७५. श्रम स्वीकृति तथा पुनः श्रम स्वीकृतिका लागि सहजिकरण साथै वैदेशिक रोजगारीका क्रममा पिडित व्यक्तिहरूलाई आर्थिक सहायता, क्षतिपूर्ति प्राप्तिका लागि सहजिकरण गरिनेछ ।
७६. बेरोजगार तथा रोजगारदाता बीच उद्योग, वाणिज्य संघ, तालिम प्रदायक संस्था लगायतका सरोकारवालसंगको समन्वयमा असल श्रम सम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।

२. सामाजिक विकास नीति

उपक्षेत्र १ शिक्षा, भाषा, कला तथा साहित्य

७७. विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार सवलीकरण गरी सहज र उपयुक्त शिक्षण सिकाइको वातावरण तयार गर्नका लागि विद्यालयहरूको भौतिक मर्मत सम्भार, घेराबार, शुद्ध पिउने पानी तथा शौचालय व्यवस्थापन एवं अधुरा भवन पुरा गरी विद्यालयहरूको आन्तरिक र बाह्य वातावरण सुधार गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
७८. नगर क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरूको गुणस्तर वृद्धि गर्नका लागि नगर शिक्षा योजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
७९. विद्यालय नक्सांकन, विद्यार्थी शिक्षकको अनुपातमा शिक्षक व्यवस्थापन, विद्यालय समायोजन, विग विद्यालयको अवधारणा र यसका लागि आवश्यक वैकल्पिक व्यवस्था तथा स्वयम् सेवक शिक्षक परिचालन गरिनेछ ।
८०. शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा प्रविधिको प्रयोग बढाउन सामुदायिक विद्यालयहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।
८१. प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गर्न चाहने विपन्न तथा जेहेन्दार, सिमान्तकृत, अल्पसंख्यक समुदायका विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइनेछ ।
८२. सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूका प्र.अ. हरूसँग समय समयमा बैठक बसि शैक्षिक प्रगति र सुधारका पक्षमा छलफल गरि आवश्यक सुधार गरिँदै लगिनेछ ।

८३. विषयगत विज्ञहरूको रोष्टर तयार गरी ती विज्ञहरूबाट आवश्यकता अनुसार निरीक्षण, अनुगमन र सुपरीवेक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
८४. विद्यालयमा ट्राफिक सचेतना, विपद् बाट सुरक्षा तथा लागु औषध दुर्व्यसनी विरुद्ध कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८५. उपमेयरसँग बालबालिका कार्यक्रम अन्तर्गत सामुदायिक विद्यालय सुधारको लागि सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूलाई मनोपरामर्श लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८६. परम्परागत विद्यालय, मठमन्दिर, भाषा संस्कृतिलाई संरक्षण, सम्बर्धन र प्रवर्धन गर्दै लगिनेछ ।
८७. शिक्षण सिकाइ सुधारका लागि विषयगत सिकाइ उपलब्धी, शिक्षकको कार्यक्षमता, कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, शिक्षकको विशेष दक्षतालाई शिक्षकको पुरस्कार, प्रोत्साहन र सरुवाको आधारका रूपमा स्थापित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८८. विद्यालय विकासमा प्रत्यक्ष संलग्न रहेका व्यक्तिहरूको जवाफदेहिता वृद्धि गर्न शिक्षकले प्रधानाध्यापकसँग, प्रधानाध्यापकले विद्यालय व्यवस्थापन समितिको रोहवरमा नगरपालिकासँग कार्यसम्पादन करार संझौता गर्नु पर्ने नीतिलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
८९. पाठ्यक्रममा समाविष्ट अतिरिक्त कृयाकलाप अन्तर्गत रहेका चित्रकला, वाद्यवादन, गायन, योग तथा खेलकुदको शिक्षण सिकाइ गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
९०. दिवा खाजामा स्थानीय सामाग्रीको प्रयोगलाई प्रोत्साहित गरी खाजाको गुणस्तर सुधारको सुनिश्चिता गरिनेछ । दिवा खाजाको मापदण्ड बमोजिम गुणस्तरमा ध्यान नदिएका, दिवा खाजामा चटपटे र पत्रुखाना (जंक फूड) को प्रयोग गर्ने विद्यालयहरूलाई कारवाही गरिनेछ ।
९१. विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक व्यवस्थापन सुधारका लागि नगर शिक्षा समिति, वडा शिक्षा समिति, जनप्रतिनिधि तथा तोकिएका कर्मचारीबाट गरिने अनुगमनलाई सूचकमा आधारित बनाइ थप प्रभावकारी बनाइने छ । शैक्षणिक पक्षको अनुगमन र शिक्षकलाई पेशागत सहयोग गर्न विद्यालय मेन्टरिङ पद्धतिलाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
९२. "विद्यार्थीमा नैतिकता तथा नेतृत्व विकास" अभियानमा स्काउट, बाल क्लब तथा जु.रे.स. परिचालन गरिनेछ ।
९३. संस्थागत विद्यालयहरूको नियमन गरी सेवामुलक बनाइने छ । संस्थागत विद्यालयले प्रदान गर्ने निःशुल्क वृत्ति तथा छात्रवृत्तीका लागि सम्बन्धित वडा शिक्षा समितिसँग अनिवार्य समवन्ध गर्नु पर्ने व्यवस्था लागु गरिनेछ ।
९४. विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारीहरूलाई GESI सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९५. उर्लाबारी गुणस्तरीय शिक्षा सुधार परियोजना (UNIQUE) मार्फत विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

उपक्षेत्र २ आधारभुत स्वास्थ्य तथा पोषण

९६. नगरपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट गुणस्तरीय आधारभुत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क उपलब्ध गराइनेछ ।
९७. पुर्णखोप दिगोपनाको लागी खोपकेन्द्रहरूको आवश्यक व्यवस्थापन, गुणस्तरीय खोप सेवा प्रदान गरिनुका साथै खोप छुट बच्चा पहिचानका लागि घरघुरी सर्वेक्षण लगायत तोकीएका अन्य कृयाकलापहरू गरी यस नगरपालिकालाई पुर्णखोप युक्त नगर कायमै राखिनेछ ।
९८. बालबालिकाहरूको पोषण अवस्थाको नियमित लेखाजोखा गरिनेछ, साथै महिला तथा बालबालिका लगायत विभिन्न उमेर समुहको शुक्ष्म पोषण अवस्था सुधारका लागि भिटामिन ए आम वितरण कार्यक्रम संचालन, खाद्य विविधीकरण तथा सन्तुलित आहार उपभोगमा जोड दिइनेछ ।
९९. स्वास्थ्य चौकी र आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रहरूमा क्रमशः OTCS (Outpatient Therapeutic Care services) स्थापना गरी पोषण सेवा विस्तार गर्दै लगीने छ ।
१००. क्षयरोग तथा कुष्ठरोगको सबै स्वास्थ्य संस्थाबाट उपचारहुने व्यवस्था मिलाईनुका साथै रोगको प्रारम्भिक पहिचान गरी नियन्त्रणका लागि डीफल्टर मोनिटरिड तथा कन्ट्याक ट्रेसिड लगायतका समुदाय स्तरीय कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१०१. सुरक्षित गर्भपतन सेवा र परिवार नियोजनका साधनहरू IUCD, IMPLANT लाई क्रमशः सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
१०२. महिलाहरूको पाठेघरको मुखको क्यान्सरको स्कृनिड गरी आवश्यक प्रारम्भिक व्यवस्थापन का साथै अन्य व्यवस्थापनका लागि सम्बन्धित निकायमा समन्वय गरिनेछ ।
१०३. समुदाय स्तरमा नियमित रक्त सुगर तथा रक्तचाप स्कृनिड सेवा लाई सबै स्वास्थ्य संस्था तथा महिला स्वास्थ्य सामुदायिक स्वयंसेविका मार्फत नियमित जाँच गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ साथै प्रत्येक बर्ष फागुन महिनाभर नसर्ने रोगहरूको रोकथाम, प्रारम्भिक पहिचान, र व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाव्यापी अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
१०४. नसर्ने रोगको प्रकोपको न्युनिकरणका लागि स्वास्थ्य प्रवर्दनात्मक सेवामा विशेष जोड दिइनेछ साथै स्वास्थ्य रहनु नागरिकको स्वयं जिम्मेवारी हो भन्ने तथ्य लाई स्वास्थ्य सचेतना मार्फत अभिवृद्धी गर्दै स्वास्थ्य जिवनशैलि प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१०५. सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम अन्तर्गतको ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड स्वास्थ्य कार्यक्रम लाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै समुदायमा आवश्यकताका आधारमा अन्य स्वास्थ्य शिविरहरू संचालन गरीने छ ।

१०६. माहामारी प्रकोप तथा किटजन्य रोगहरूको रोकथामको लागी विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरी माहामारी नियंत्रण गरीनेछ, जसका लागी औषधि, उपकरणहरू समेतको प्रयास व्यवस्था गरीने छ ।
१०७. आधारभुत स्वास्थ्य सेवाका लागी तोकीएका र माहामारी नियंत्रणका लागी आवश्यक पर्ने औषधि तथा उपकरणहरू र ल्याव सामाग्रीहरूको प्रयास व्यवस्था गरी नगरपालिका अर्तगतका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट बर्ष भरी नै निःशुल्क वितरण गरीने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१०८. स्वास्थ्यमा सर्वव्यापी पहुँचको अवधारणा अनुरूप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक, उपचारात्मक तथा पुनर्स्थापनात्मक सेवाहरू संचालन तथा विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
१०९. नवशिशु मृत्युदर, शिशु मृत्युदर, मातृमृत्युदर र बालमृत्युदरहरूलाई घटाई औषत आयु वढाइने किसिमका कृयाकलापहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
११०. विधालय स्वास्थ्य कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ साथै विधालय स्वस्थ तथा पोषण कार्यक्रम अन्तरगत तोकीएका समुहलाई IFA तथा जुकाको औषधि वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१११. स्वास्थ्यकर्मीहरूको क्षमता अभिवृद्धी र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नका लागी तालिम, अभिमुखीकरण गोष्ठी, अनसाइट कोचिङ तथा नियमित अनुगमन र सुपरिवेक्षण गरिनेछ ।
११२. स्वास्थ्य संस्थाहरूले गर्ने प्रतिवेदनलाई गुणस्तरीय, अनलाइन तथा डिजिटल प्रविधिमा पुर्णरूपमा लगीनेछ साथै स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरलाई सुधार गर्न न्यूनतम सेवा मापदण्ड लाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११३. सबै वडामा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरूलाई आ-आफ्नो कार्यक्षेत्रमा दत्तचित्त भई काम गर्न उप्रेरित बनाउन प्रोत्साहन तथा पुरस्कारको व्यवस्था लाइ निरन्तरता दिइनेछ ।
११४. निजी अस्पताल, क्लिनिक तथा सहकारी अस्पताल, ल्याव सेवाहरूको सेवालार्ई व्यवस्थित गराउन तोकीएका सेवाहरूको प्रवाह, सेवा शुल्क आदि मापदण्ड अनुसार भए नभएको नियमित अनुगमन गरीनेछ साथै निजी स्वास्थ्य संस्थाहरूको संचालन आनुमति तथा नविकरण लाई व्यवस्थित गरीनेछ ।
११५. आयुर्वेद, योग तथा प्राकृतिक चिकित्सा लगायतका चिकित्सा प्रणालिलार्ई विकास र विस्तार गरिनेछ साथै स्थानीय स्तरमा उपलब्ध हुने जडिवुटिहरूको प्रवर्धन तथा उपयोगमा जोड दिइनेछ ।
११६. देशको सबैभन्दा पुरानो आयुर्वेद तथा परम्परागत चिकित्सा पद्धति लाई संरक्षण गर्दै नागरिकहरूको पहुँच हुनेगरी संचालन तथा विस्तार गरिनेछ ।

११७. अति विपन्न तथा गरीब नागरिकहरूलाई विभिन्न रोगहरूको उपचार, आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा तथा दिर्घरोगहरूको उपचारका लागि उपलब्ध गराइएको सहायता लाइ निरन्तरता दिइनेछ ।
११८. आठ ओटा रोगहरू (क्यान्सर, मृगौला, मुटुरोग, स्पाइनल इन्ज्युरी, पार्किन्सन्स, हेडइन्ज्युरी, अल्जाइमर र सिकलसेल एनिमिया) का विरामिहरूलाई वार्षिक एकपटक फलोअपमा जानका लागि प्रदान गरिएको यातायात खर्च (एम्बुलेन्स भाडा) निरन्तरता दिइनेछ ।
११९. सब वृहत् र एम्बुलेन्स सेवाको नियमित व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१२०. राजघाट स्वास्थ्य चौकीलाई स्तरोन्नति गरी पाँच शैयाको अस्पतालका लागि मापदण्ड अनुसारको भवन, अन्य भौतिक संरचना, औषधि/उपकरण, जनशक्ति लगायत आवश्यक व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१२१. स्वास्थ्य सेवाबाट प्रदान गरिने प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक तथा उपचारात्मक सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि Supply, Supervision & Statistics रणनीति अवलम्बन गरिनेछ । यसबाट प्राप्त नतिजालाई स्वास्थ्यकर्मीको सेवा, सुविधा तथा निरन्तरतासंग आवद्ध गरिनेछ ।
१२२. मदन भण्डारी अस्पताल तथा ट्रमा सेन्टरसँगको समन्वयमा मृगौला रोग पिडितहरूलाई डायलायसिस सेवा प्रदान गर्न पहल गरिनेछ ।
१२३. Minimum Service Standard को आधारमा एवम् संस्थाको अनुगमन गरी गुणस्तर अभिवृद्धि गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ३ खानेपानी तथा सरसफाई

१२४. उर्लाबारी नगर क्षेत्रमा सञ्चालनमा रहेका खानेपानी उपभोक्ता समिति/संस्थालाई एकिकृत गरी उर्लाबारी खानेपानी तथा सरसफाई संस्था मार्फत नगरक्षेत्रमा स्वच्छ खानेपानी सेवाको सुरुवात भईसकेकोले खानेपानीको पहुँच हर घरमा पुर्याउन पहल गरिनेछ ।
१२५. स्वास्थ्य तथा सरसफाई सम्बन्धी बानी व्यवहारमा परिवर्तन गर्न नगरपालिकाको अगुवाइमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१२६. सञ्चालनमा रहेका खानेपानी आयोजनाहरू समयानुकूल मर्मत संभार, चुहावट नियन्त्रण, गुणस्तरीय खानेपानी, उचित मूल्यमा स्थानीय उपभोक्तालाई उपलब्ध गराउने गरी व्यवस्थापन मिलाइनेछ ।
१२७. खानेपानीको वितरणलाई सरल, सहज र पहुँचयोग्य बनाइनेछ ।
१२८. विपन्न लक्षित धारा जडान सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१२९. सार्वजनिक स्थानमा शुद्ध पिउने पानी उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
१३०. सबै नागरिकलाई सुरक्षित, स्वच्छ तथा गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुनिश्चित गर्न संघीय सरकारको समन्वयमा जलवायु उत्थानशील समावेशी N-WASH मा आधारित

WASH Plan स्वीकृत, कार्यान्वयन तथा पूर्णता गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईनेछ साथै WASH-MIS नियमित अध्यावधिक गरिनेछ ।

१३१. उर्लाबारी खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाई संस्था मार्फत खानेपानीको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित पानी परीक्षण, प्रयोगशाला पहुँच तथा अनुगमनको व्यवस्थापन गरिनेछ र घरायसी स्तरमा पानी शुद्धीकरण तथा सरसफाई व्यवहार प्रबर्द्धनका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१३२. ठोस तथा दिशाजन्य लेदो व्यवस्थापन तथा सुरक्षित सरसफाइ चक्र सुनिश्चित गर्न मौजुदा कानूनको अध्यावधिक र जलवायु अनुकूलन प्रविधि सहित दिगो व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ ।

उपक्षेत्र ४ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

१३३. बाल विकासका सूचकहरू बाल बचाऊ, बाल संरक्षण, बाल विकास तथा बाल सहभागिता आदि कार्यक्रमहरूमा जोड दिई बालवालिकाको क्षमता विकासका लागि विभिन्न बाल प्रतियोगिता तथा बालक्लब र बालसंजालका पदाधिकारीहरूको क्षमता विकास गर्दै, समग्र नगरपालिकालाई बालमैत्री नगरपालिका घोषणा गर्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
१३४. बालमैत्री स्थानिय शासनयुक्त नगरपालिका घोषणा तथा निरन्तरता दिइने छ ।
१३५. बाल संरक्षण प्रणालीलाई सुदृढीकरण गरिने छ ।
१३६. विभिन्न कार्यक्रमका माध्यमबाट लैंगिक हिंसामा परेकाको विशेष संरक्षण तथा ब्यावस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम गरिनेछ ।
१३७. महिला विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रूपमा संचालन तथा लैंगिक समानता तथा समाबेसीकरणका क्षेत्रमा प्राप्त उपलब्धीलाई सस्थागत गर्दै लगिने छ ।
१३८. गरिबी निवारणका लागि महिला उधमशिलतालाई प्राथमिकता दिइनुका साथै राष्ट्रपति महिला सशक्तिकरण परियोजनालाई निरन्तरता दिइ महिलाहरूलाई सिप तथा अत्मनिर्भर बनाइनेछ ।
१३९. प्रदेश सरकारको सहकार्यमा सञ्चालन हुने अपाङ्गता रोकथाम तथा पुनःस्थापना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४०. नगरपालिकामा बन्ने भौतिक संरचनाहरूमा महिला, बालवालिका तथा अपाङ्गता मैत्री बनाइनेछ ।
१४१. लैंगिक उत्तरदायी बजेट निर्माण तथा परिक्षण गरिनेछ ।
१४२. लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरूको जीवनयापन सम्बन्धी कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ ।
१४३. जेष्ठ नागरिकको जीवनयापन सहजीकरणका लागि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१४४. मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन र अनुगमनका कार्य गरिनेछ ।

१४५. लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि सेवामा पहुंच परियोजनालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१४६. लैङ्गिक हिंसाको जोखिममा परेका वर्गहरूको खोज, उदार पश्चात पुनर्स्थापना नहुदा सम्मका लागि सुरक्षित स्थानको व्यवस्थापनको लागि सञ्चालित Safe Space लाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१४७. बालबालिकाको बजेट निर्माणमा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरिनेछ ।
१४८. असहाय महिला, ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आपतकालिन आवास तथा दिर्घकालिन पुनर्स्थापनाका लागि सम्बन्धित गै.स.स. को समन्वयमा कार्य गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ५ युवा तथा खेलकुद

१४९. खेलकुद विकासका लागि विभिन्न खेलकूल कार्यक्रमहरूको संचालन तथा व्यवस्थापन गरिँदै लगिनेछ ।
१५०. खेलकूद क्षेत्रलाई विकास गर्दै लैजानका लागि विधागत रूपमा खेल प्रशिक्षकहरू स्थानीय स्तरमै उत्पादन गर्न सहजिकरण गरिनेछ ।
१५१. खेलाडीहरूलाई पालिका, जिल्ला र राष्ट्रियस्तरका खेलहरूमा सहभागी गराइ खेलाडी उत्पादनका कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१५२. राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रियरूपमा खेल क्षेत्रमा ख्याती प्राप्त खेलाडीहरूको सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१५३. खेलमैदानमा आवश्यक खेलकुद पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ६ सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण

१५४. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीहरूको विवरण निरन्तर अध्यावधिक गरिनेछ । कानूनको दायरामा रही सुरक्षा भत्ता प्राप्तमा अझ सहजता ल्याउने कार्य गरिनेछ ।
१५५. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने अशक्त लाभग्राहीहरूलाई सहजै रूपमा भत्ता उपलब्ध गराउन आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
१५६. सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नया दर्ता तथा नविकरणका लागि फिङ्गरप्रिन्ट र आइरिस विधिबाट बायोमेट्रिक रुजु गरिनेछ ।
१५७. व्यक्तिगत घटना दर्ता सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिई समयमै घटना दर्ता गर्न गराउन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

१५८. अति विपन्न, असहाय, बेवारिसे तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई संरक्षण प्रदान गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१५९. मानव अधिकार सम्बन्धी पाँचौँ राष्ट्रिय कार्ययोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि पहल गरिनेछ ।

पूर्वाधार विकास नीति

उपक्षेत्र १ सडक, पुल तथा यातायात

१६०. साना तथा अल्पकालिन आवश्यकताका योजना तथा कार्यक्रमहरूलाई निरुत्साहित गर्दै ठूला तथा दिर्घकालिन महत्वका साथै दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिका लागि सहयोग गर्ने आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

१६१. भौतिक पूर्वाधार तर्फका न्यूनतम रु. ४ लाख र वडास्तरीय भौतिक पूर्वाधार तर्फ एकवटा योजनामा न्यूनतम रु. १५ लाख रकम विनियोजन गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

१६२. नगर क्षेत्र भित्र जीर्ण तथा भत्किएका कालोपत्रे सडकहरूलाई प्राथमिकतामा राखी मर्मत तथा संरक्षणका कार्य गरिनेछ ।

१६३. नगरपालिका भित्र सञ्चालन हुने योजनाहरूको अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाउन वडास्तरीय तथा नगरस्तरीय अनुगमन समितिबाट नियमित रूपमा अनुगमनको व्यवस्था मिलाइनेछ । रु. ६ लाखसम्म लागत अनुमान भएका योजनाहरूको अनुगमन कार्य वडा स्तरीय अनुगमन समितिबाट हुने व्यवस्था मिलाई कार्यान्वयनमा सहजता ल्याइनेछ । साथै गुणस्तर सुनिश्चिततालाई प्रयोगशाला परिक्षणसंग आवद्ध गरिनेछ ।

१६४. नगरक्षेत्रभित्र बन्ने ड्रेन निर्माण कार्यमा RCC ड्रेन निर्माणलाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरी ड्रेन निर्माणको गुणस्तरीयता र दिगोपना सुनिश्चित गरिनेछ ।

१६५. नगरक्षेत्रका भित्री बाटाहरूमा गुणस्तरीय पेभिङ्ग ब्लकको प्रयोगलाई क्रमश बढाउँदै लगिनेछ ।

१६६. वडा नं ६ मा निर्माणाधिन उर्लाबारी बसपार्क योजनाको निर्माण सम्पन्न गरी संचालनमा ल्याइनेछ साथै अधुरो कवर्डहल लगायत अन्य अधुरो आयोजनाको निर्माण गरी प्रयोगमा ल्याइनेछ ।

१६७. वडा नं ४ मा रहेको बक्राहाघाटको निर्माण सम्पन्न गरी पूर्ण रूपमा उपयोगमा ल्याइनेछ, वडा नं ५ को झुम्राहा स्थित राम्री खोलामा पक्की पुल निर्माण गरिनेछ साथै वडा नं. ५ को पुष्पनगरी रात्रिकालिन बजार संचालनमा ल्याइनेछ ।

१६८. उर्लाबारी-७ मा समावेशी पार्क निर्माण गरी आन्तरीक पर्यटन पूर्वाधारको प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।

१६९. नगर क्षेत्रको सरसफाइ व्यवस्थापनका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन केन्द्रको पूर्वाधार निर्माण कार्य अगाडी बढाइनेछ साथै बजारक्षेत्रमा सुविधा सम्पन्न सार्वजनिक शौचालयको निर्माण गरी प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
१७०. नगरक्षेत्रको खेलकुद गतिविधिलाई प्रवर्द्धन गर्न सालबारी खेल मैदानको स्तरोन्नति कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१७१. उपभोक्ताहरूको प्रत्यक्ष सहभागिता लाभ, साझेदारी र अपनत्व कायम हुने कार्यक्रम तथा योजनाहरूको कार्यान्वयन उपभोक्ता समितिबाट गरिनेछ ।
१७२. दर्तावाला संस्थाबाट योजना सञ्चालनका लागि प्रोत्साहित गर्न टोल विकास संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि, अभिमुखीकरण गरी टोल विकास संस्था मार्फत योजना माग संकलन र योजना संचालन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
१७३. मागका आधारमा नगरपालिकाको ६० प्रतिशत र उपभोक्ताको ४० प्रतिशत लागत साझेदारीमा योजना सञ्चालन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१७४. नगर प्रमुख कृषि सडक निर्माणलाई बहुवर्षिय योजनाका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
१७५. उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्थाहरू तथा अन्य सामुदायिक संस्थाबाट संचालन हुने आयोजनाहरूमा लागत अनुमानको न्यूनतम १५% साझेदारी अनिवार्य रूपमा गराइनेछ ।
१७६. यस नगरपालिका क्षेत्रमा संचालन हुने बस तथा अन्य सवारी साधनहरूलाई व्यवस्थापन गरिने तथा सार्वजनिक यातायातको संचालनलाई व्यवस्थित र सेवाग्राहीको सहज पहुँचको सुनिश्चिता गरिनेछ ।
१७७. सार्वजनिक सडकको दाँया बाँया खुला गरी सहज आवत जावतको सुनिश्चिता गर्नुका साथै सम्भावित दुर्घटना न्यूनीकरण गर्न सम्बन्धित सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी नियमित रूपमा नगर प्रहरी परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१७८. नगरपालिकाको सडक सञ्चाललाई थप व्यवस्थित गर्न सडक गुरु योजना अधावधिक गरी लागू गरिनेछ ।
१७९. कच्ची सडकहरूको प्राथमिकताका आधारमा क्रमशः ग्राभेल विछ्याउने र विगतमा वनेका ग्राभेल सडकको प्राथमिकताका आधारमा क्रमशः स्तरउन्नति गरिने छ ।
१८०. नगरपालिकाक्षेत्र भित्र निर्माण हुने संरचनाहरू अपाङ्ग मैत्री, बालमैत्री, लैंगिकमैत्री, वातावरणमैत्री साथै जेष्ठ नागरिकमैत्री हुनेगरी निर्माण गर्ने कार्यमा जोड दिइनेछ । यसका लागि आवश्यक मापदण्ड तर्जुमा गरि लागू गरिनेछ ।
१८१. संघीय सरकारसंग पहल गरी उर्लाबारी नगरपालिका भित्र राजमार्गको उत्तर तर्फबाट वर्षादको समयमा आउने पानीको निकास हुने व्यवस्था मिलाई ढल तथा पानीको निकास हुने व्यवस्था मिलाइनेछ । साथै अन्य क्षेत्रको ढल निकासलाई प्राथमिकतामा राखी कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।

१८२. पूर्वाधार निर्माणका कार्य गर्दा सरोकारवाला निकायहरू (जस्तै: विद्युत, खानेपानी, टेलिकम, इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्था) को समन्वयमा गरिनेछ ।
१८३. मदन भण्डारी प्लानेटोरियम निर्माणका लागि संघीय सरकार समक्ष पहल गरिनेछ ।
१८४. दुर्गापुरी बजार स्थित सामुदायिक भवन प्रदेश सरकारको समन्वयमा निर्माण सम्पन्न गरिनेछ ।
१८५. मर्मत सम्भार कोषको क्षमता वृद्धि गर्नका लागि पूँजिगत प्रकृतिका आयोजनाबाट १.५ प्रतिशत कट्टा गरि कोषमा जम्मा गरी परिचालन गरिनेछ ।

उपक्षेत्र २ भवन, आवास तथा बस्ती विकास

१८६. नगरपालिका स्थापना हुनु अघि निर्माण भइसकेको भवनहरूको अभिलेख व्यवस्थापनका लागि पुरानो घर अभिलेखीकरण (सूचीकृत) कार्यविधि, २०८१ बमोजिम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१८७. नगर क्षेत्र भित्र रोजगार बढाउन नगरका इच्छुक व्यक्तिहरूलाई भवन निर्माण सम्बन्धि डकर्मी तालिमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१८८. उर्लाबारी नगरपालिकामा जग्गाको विवादहरूको बढ्दो समस्यालाई न्यूनिकरण गर्न नगरपालिकाबाट सरपट नापीको पहल गरिनेछ ।
१८९. घर निर्माण तथा (प्लानिङ) नक्शा पास तथा किताकाट गर्दा जग्गा विकास/हाउजिङ निर्माण सम्बन्धि निर्देशिका, २०७९ मा भएको प्राबधान बमोजिम गर्ने कार्यलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
१९०. घरधनी, निर्माणकर्मी र जनप्रतिनिधिहरूलाई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१९१. EBPS प्रणालीलाई अझै प्रभावकारी बनाउन EBPS Software Customization & Electronic Signature व्यवस्थापन गरिनेछ ।
१९२. घर नक्सा फाइलहरूको व्यवस्थित अभिलेख व्यवस्थापनका लागि Digital Records प्रणाली लागु गरिनेछ ।
१९३. विपन्न नागरिक आवास कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१९४. प्रशासनिक भवन, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था, विद्यालय लगायतका सार्वजनिक भवन तथा जग्गा संरक्षणका लागि घेराबारा गरी सुरक्षित गरिनेछ ।
१९५. नगरपालिका क्षेत्र भित्र घर तथा भवन निर्माणकर्ताले निर्माण सामग्रीहरू सडक तथा सार्वजनिक स्थलमा राख्न नपाउने व्यवस्था कार्यान्वयन गर्दै यस्ता सामग्रीहरू सार्वजनिक स्थलबाट हटाए पछि मात्र भवन इजाजत तथा निर्माण सम्पन्नताको प्रमाण पत्र प्रदान गर्ने नीतिलाई कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१९६. सडक अधिकार क्षेत्र भित्र रहेका अव्यवस्थित संरचना र सडक पेटी व्यवस्थापन गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ३ जलश्रोत, जलविद्युत तथा उर्जा

१९७. उज्यालो उर्लाबारी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिदै उपभोक्ताको साझेदारीमा बिद्युतिय सामग्री खरीद एवम् विद्युत महशुल भुक्तानी गरिनेछ । उपभोक्ताहरूको माग र आवश्यकताका आधारमा नगरका थप बाटोहरूमा सडक बत्ति जडान तथा विस्तार कार्य गर्दै लगिनेछ ।
१९८. वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
१९९. अव्यवस्थित विद्युत पोल र केबलका तारहरू सम्बन्धित निकायसँगको समन्वयमा व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
२००. सडक सुरक्षाका लागि मूख्य सडकहरूमा सडक बत्ति तथा बजार क्षेत्रमा सि.सि.क्यामरा विस्तारको कार्यलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।
२०१. विद्युत आपूर्तिको गुणस्तरमा सुधार गर्न सम्बन्धित निकायमा समन्वय गरी गुणस्तर सुधार गरिनेछ ।
२०२. सडक बत्तिको जडान र महसुलमा न्यूनतम ५० प्रतिशत र मर्मतमा २५ प्रतिशत उपभोक्ताको लागत साझेदारी अनिवार्य गराइनेछ ।

उपक्षेत्र ४ सञ्चार तथा सूचना प्रविधि

२०३. डिजिटल गभर्नेन्सको अवधारण अनुरूप पूर्वाधार निर्माणका कार्य गरिनेछ ।
२०४. सूचना तथा संचार र प्रविधिमा नगरपालिका अन्तर्गतका सबै कार्यालयहरू र सामुदायिक विद्यालयको पहुँच अभिवृद्धि गर्दै नेटवर्क कन्क्टिभिटी लाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
२०५. कार्यालयमा संचालनमा रहेका विद्युतीय प्रणालिहरूलाई एकिकृत गरि Integrated System को रूपमा विकास गरिनेछ ।
२०६. प्रविधिको स्वचालित प्रयोग तथ्याङ्कको सुरक्षा र प्रभावकारी व्यवस्थापनको लागि क्लाउड वेस सर्भर/डाटा वेसलाई आधार मानि योजना तर्जुमा गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२०७. नवीनतम प्रविधिको सुरक्षित र व्यवस्थित प्रयोगका लागि क्षमता विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२०८. नव-प्रवर्तनको माध्यमबाट सार्वजनिक सेवा प्रवाह र आर्थिक विकासका क्षेत्रमा सुदृढीकरणका लागि अध्ययन गरिनेछ ।
२०९. सार्वजनिक सेवाका स्थलहरू (जस्तै: वडा कार्यालय, बसपार्क, अस्पताल) र पर्यटकीय स्थलहरूमा फ्रि वाइफाई जोन विस्तार गर्ने नीति लिइनेछ ।

वन तथा वातावरण क्षेत्र

उपक्षेत्र १ वन, हरियाली, भू-संरक्षण तथा जैविक विविधता

२१०. सार्वजनिक वन क्षेत्र, सडक किनारमा र उपयोग विहिन सार्वजनिक, सरकारी जग्गामा फलफूल लगायत अन्य प्रजातिका बिरुवा रोपण गर्ने र संरक्षण गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२११. सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँगको साझेदारीमा वन संरक्षण, प्रबर्द्धन र पर्यापर्यटनका कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२१२. खानेपानी मुहान तथा स्रोत संरक्षण, पोखरी तथा सिमसार क्षेत्रको सरसफाई कार्यक्रम, संरक्षण र व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२१३. बालउद्यान, चिल्ड्रेन पार्क, मनोरञ्जनस्थल भएका स्थानलाई वृद्धि विकास गर्दै लगिनेछ ।

उपक्षेत्र २ वातावरण संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन

२१४. आफ्नो टोल, आफै सफा राखौं अभियान मार्फत नगर सफा राख्ने कार्यमा टोल विकास संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
२१५. फोहोरको न्यूनीकरण, वर्गिकरण र पुनः प्रयोगका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम तथा तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
२१६. जैविक फोहोर व्यवस्थापनका लागि होम कम्पोष्टिड प्रविधिको प्रबर्द्धन गरिनेछ ।
२१७. प्रशोधन केन्द्र सहितको ठोस तथा तरल फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि आवश्यक अध्ययन गरि पूर्वाधार निर्माण शुरु गरिनेछ । यसका लागि संघीय तथा प्रादेशिक निकाय, निजी क्षेत्र तथा गैसससँग सहकार्य गरिनेछ ।
२१८. प्लाष्टिक झोला र प्लाष्टिकजन्य सामग्रीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने नीति लिइनेछ ।
२१९. अस्पतालजन्य फोहोरमैलालाई सम्बन्धित हस्पिटल वा स्वास्थ्य संस्थाहरुवाटै व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२२०. नगरको सौन्दर्यतालाई कायम राख्न सडक पेटी, पसल, घर अगाडी निर्माण सामग्री, ग्यास र अन्य सामग्री नराख्ने व्यवस्था कार्यान्वयनका लागि नियमन गरिनेछ ।
२२१. नगरपालिका स्थित शहर/बस्तीका ढल सफा गर्ने, खोलानालामा अत्याधिक थुप्रिएका गेग्रान हटाउने, पानिका निकास खोल्ने लगायतका पूर्व तयारीका कार्य गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ३ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

२२२. विपद्बाट हुने जोखिम न्यूनिकरणका लागि संघीय सरकारको सहकार्यमा आपतकालिन आस्रयस्थल (Shelter House) निर्माण गरिनेछ ।
२२३. बक्राहा, मावा, सोल्टी, रतुवा, मिक्लु, राम्री, सुकेहोली, रातेहोली, सुनझोडा, लगायतका नदीहरुबाट हुने कटान नियन्त्रण गर्न संघीय तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा तटबन्ध कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ साथै विपद् जोखिम न्यूनिकरणका लागि पैनीहरुको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२२४. नगरपालिकामा सम्भाव्य जोखिमस्थल पहिचान गरी GPS Location, विपद् जोखिमको प्रकार सहितको विवरण तयार गरी दुरुस्त राखिनेछ ।
२२५. स्थानीय पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विषय समावेश गरी पूर्व तयारी र प्रतिकार्य क्षमता विकास गर्दै जोखिम न्यूनिकरण गर्न हरेक विद्यालयमा नियमितरूपमा कृत्रिम घटना अभ्यास लगायतका क्रियाकलाप गरिनेछ ।
२२६. सुरक्षा निकाय, नगरपालिका भित्र क्रियाशिल संघ संस्था, नागरिक समाज, सञ्चार जगत लगायतसंग समन्वय गरी स्थानीय समुदायलाई विपद् बारे जागरुक बनाउन तथा जनचेतना अभिवृद्धि गर्न नियमितरूपमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२२७. स्थानीय अनुकुलन कार्ययोजना अनुरूप अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२२८. बाटो, सिचाई, ढल निकास जस्ता भौतिक पूर्वाधारका योजना बनाउँदा भू-क्षय नहुने, सामुदायिक वन अतिक्रमण नहुने, पानीको मुहान एवम् वन, वातावरणमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी योजना कार्यान्वयन गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२२९. विपद् प्रतिकार्य योजना र विपद् संवेदनशिल भूउपयोग योजना बमोजिम विपद् जोखिम न्यूनिकरणका कार्यहरु गरिनेछ ।
२३०. विपद् जोखिम न्यूनिकरण, उद्धार, प्रतिकार्य र विपद् व्यवस्थापनमा नजिकको समुदाय तत्काल परिचालन गर्न तालिम प्राप्त स्वयम्सेवक तयार गरिदै लगिनेछ ।
२३१. विपद् पूर्वतयारी, विपद् प्रतिकार्य र विपद् पश्चातको अवस्थालाई व्यवस्थापन गर्न गैरसरकारी संघ संस्थासँगको समन्वय र साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२३२. पेट्रोलपम्पलाई तालिम प्राप्त अग्निनियन्त्रक / सुरक्षा गार्ड राख्ने व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
२३३. बाँसेचौरी, लामपाते, बेतिनी, बुढाठाकुर सिमसार, महाराजथान क्षेत्र र धिमाल जाति विकास केन्द्र जस्ता पर्यटकीय, धार्मिक तथा साँस्कृतिक महत्वका क्षेत्रमा हुने खोला कटानलाई नियन्त्रणको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२३४. आपतकालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रको क्षमता विकास गर्दै लगिनेछ ।
२३५. नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, संकलनलाई नियमित र नियन्त्रित गरिनेछ र अनुगमनलाई प्रविधिमैत्री बनाईनेछ ।

२३६. पूर्वाधार निर्माणलाई वातावरण संरक्षण, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन संग आवद्ध गरिनेछ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास क्षेत्र

उपक्षेत्र १ नीति, कानून, न्याय तथा सुशासन

२३७. नगरको विकास निर्माण तथा सेवा प्रवाहमा मितव्ययिता, पारदर्शिता, वित्तिय अनुशासन, उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिता सुनिश्चितता गरिनेछ । छोटो संचार माध्यम तथा विद्युतिय सूचना प्रणाली मार्फत नगरपालिका तथा मातहतका कार्यालयहरुका महत्वपूर्ण सूचना तथा जानकारीहरु सार्वजनिक गरिनेछ ।
२३८. सार्वजनिक जवाफदेहिता प्रबर्द्धन गर्न सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सर्भेक्षण जस्ता विधि एवम् प्रकृयाको अवलम्बन गरी सार्वजनिकीकरण गर्ने कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।
२३९. संस्थागत स्मरणका लागि नगरपालिका भित्र डिजिटल अभिलेखालय स्थापना गरिनेछ ।
२४०. नागरिकको सूचना माग्ने, पाउने र प्रसार गर्ने अधिकार सुनिश्चित गरिनेछ ।
२४१. न्यायिक समितिको उजुरी दतदिखि निर्णय कार्यान्वयनसम्मको प्रक्रियालाई डिजिटल प्रणालीमा आबद्ध गर्न "E-Judicial Management System" लागू गरिनेछ ।
२४२. नयाँ मेलमिलापकर्ता उत्पादन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२४३. "छिटो, छरितो र निष्पक्ष न्याय: स्थानीय सरकारको मुख्य ध्येय" भन्ने अभियानका साथ न्यायिक सचेतिकरण अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
२४४. असहाय, विपन्न र पिछडिएको वर्गका लागि निःशुल्क कानुनी परामर्श सेवालाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२४५. न्यायिक समितिको निर्णय कार्यान्वयन गर्न मौजुदा कानून र आवश्यकताका आधारमा थप कानूनको निर्माण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२४६. नगरपालिकाको मौजुदा कानूनहरुलाई अध्ययन गरी आवश्यकता र समायानुकल संसोधन गरी कानून संग्रहको रूपमा प्रकाशित गरिनेछ ।
२४७. व्यक्ती र समुदायबीच मेलमिलाप र मध्यस्थताको कार्यलाई व्यवहारीक रूपमा प्रभावकारी बनाउँदै लगिनेछ ।

उपक्षेत्र २ शान्ति सुरक्षा सुव्यवस्थापन

२४८. प्राकृतिक स्रोतको दोहन नियमन, चोरी डकैती तथा सामाजिक अपराध न्यूनीकरण गर्नका लागि सडक, चोकहरु, वडा कार्यालय, सामुदायिक विद्यालयमा CCTV Camera जडान गर्ने र सडक वक्ती व्यवस्थापन गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

२४९. नेपाल प्रहरी वा अन्य सरोकारवाला निकायको समन्वयमा सडक सुरक्षा तथा सामाजिक अपराध न्यूनिकरण सम्बन्धी जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ३ संगठन तथा क्षमता विकास, जनशक्ति व्यवस्थापन र सेवा प्रवाह

२५०. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूको क्षमता विकास योजना तयार गरी सेवा र समूह अनुसारको क्षमता अभिवृद्धिका तालिमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
२५१. सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्ध करार सेवाका कर्मचारीहरूको सामाजिक सुरक्षालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२५२. सेवा प्रवाहमा समर्पित कर्मचारी तथा शिक्षकहरूको मनोबललाई उच्च राखी गुणस्तरीय प्रतिफल दिन सक्ने गरी क्षमता विकास योजनामा आधारित तालिम तथा कार्यक्रमको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५३. नागरिक सहायता तथा स्तनपान कक्षको व्यवस्था, ज्येष्ठ नागरिक, असहाय, विरामी, अपाङ्गता, अशक्तलाई सेवा पहुँचमा सहयोग पुर्याउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२५४. सेवा प्रवाहका हरेक क्षेत्रमा प्रविधिको विकास तथा विस्तार गरी ई-गभरनेन्सलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२५५. नगर कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयमा नागरिक वडापत्र व्यवस्थापन र नियमित अध्यावधिक गरिदै लगिनेछ ।
२५६. कर्मचारीलाई प्रोत्साहन स्वरूप दिइदै आइएको खाजा खर्चलाई कार्यसम्पादनका आधारमा निरन्तरता दिइनेछ ।
२५७. अफिस अटोमेशन सिष्टम प्रणालीलाई परिष्कृत गरी सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी र सुशासनयुक्त बनाइनेछ ।
२५८. सूचना प्रणालीलाई ब्यवस्थित तथा छिटोछरितो जनतासम्म सूचनाको सहज पहुँच पुऱ्याउनको लागि सामाजिक सञ्जालको प्रयोगलाई बढावा दिइनेछ साथै वेब साईट नियमित अपडेट गरिनेछ ।
२५९. Local Server को क्षमता अभिवृद्धि गरी वैकल्पिक स्टोरेजको समेत व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२६०. विद्युतीय उपकरणहरूको सुरक्षाको व्यवस्थापन मिलाइनेछ ।
२६१. वित्तीय अनुशासन कायम गर्ने र आर्थिक स्रोतको परिचालनमा पारदर्शिता, जवाफदेहिता र मितव्ययिता प्रबर्द्धन गरिनेछ । महालेखा परीक्षकको कार्यालयले दिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका सुझावहरूलाई प्राथमिकतासाथ सम्पादन गरिनेछ ।
२६२. निश्चित क्षेत्रको सिकाइका लागि वाहेक गरिने अवलोकन भ्रमणलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
२६३. विकासका विविध पक्षमा अन्तर तह तथा बहुस्तरीय समन्वय तथा सहकार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

उपक्षेत्र ४ राजस्व तथा आन्तरिक श्रोत परिचालन

२६४. राजस्व नीति तथा प्रशासन सम्बन्धी राजस्व सुधार कार्ययोजनालाई अध्यावधिक गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२६५. आन्तरिक स्रोत अभिवृद्धिका लागि नगरभित्र रहेका सम्भाव्य स्रोतहरूको पहिचान गरी राजस्वको वार्षिक प्रक्षेपण गर्ने कार्यलाई वस्तुगत बनाईनेछ ।
२६६. नगरपालिका क्षेत्र भित्र बसोबास तथा व्यवसाय गरिरहेका सबैलाई करको दायरामा ल्याई करको दायरा विस्तार गर्ने नीति लिइने छ । प्रगतिशील कर प्रणाली अवलम्बन गरी नागरिकहरू विच रहेको असमानता न्यूनीकरण गर्दै लैजानै नीति लिइनेछ ।
२६७. स्थानीय करलाई सेवा प्रवाहसँग जोडेर करचुक्ताको यकिन गरेर मात्र सेवा दिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२६८. पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने करलाई भूमिकर र सम्पत्ति करसँग तादात्म्यता गरी कर निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
२६९. डिजिटल कर संकलन तथा ई-पेमेन्ट प्रणालीलाई थप परिष्कृत बनाई प्रविधिमा आधारित बनाइनेछ ।
२७०. नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोतको संकलन र सोबाट हुने खर्चको जानकारी नियमित रूपमा सार्वजनिक गरिनेछ ।
२७१. “म तिर्छु कर, बनाउछु उर्लाबारी नगर” कर सचेतना अभियानलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२७२. सरोकारवाला निकायहरूको समन्वयमा कर साक्षरता, सचेतनाका कार्य गरिनेछ ।
२७३. करदातालाई समयमै कर तिर्न प्रोत्साहन गर्नका लागि छुटको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२७४. नियमितरूपमा कर तिर्ने उत्कृष्ट करदातालाई सम्मान गरिनेछ ।
२७५. एकल महिला, फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरू र सरकारले तोकेको ८ प्रकारका कडा रोग भएका व्यक्तिबाट सञ्चालित व्यवसायमा लाग्ने व्यवसाय करमा छुटको व्यवस्था गरिनेछ ।
२७६. वडा तथा नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको त्रैमासिक अनुगमन गरि प्रतिवेदन गर्ने कार्यलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
२७७. चालु आर्थिक वर्ष भन्दा ५ आर्थिक वर्ष अघि कायम भएको धरौटी मौज्जात रकम मध्ये प्रयोजन सकिएका धरौटीहरूलाई सार्वजनिक सूचना मार्फत फिर्ता लिन आह्वान गर्ने र उक्त अवधिमा पनि फिर्ता हुन नसकेमा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन नियम बमोजिम सदरस्याहा गरिनेछ ।

उपक्षेत्र ५ तथ्यांक प्रणाली, योजना र विकास व्यवस्थापन

२७८. विकास योजना सम्बन्धी खर्च गर्दा योजनाको सर्भे, डिजाइन, लागत अनुमान तथा कार्यक्रम तयार एवम् स्वीकृत भएको सुनिश्चित गर्न चेकलिष्ट तयार गरी रुजु गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
२७९. कार्यालयको खप्ने जिन्सी सामानहरूको लगत अध्यावधिक गरिनेछ र मर्मत सम्भार गर्नुपर्ने अवस्थाका सामानहरूको मर्मत गरि सञ्चालन गरिनेछ ।
२८०. कार्यालयमा अन्यत्रबाट प्राप्त भएका तथा खरिद गरिएका सम्पूर्ण खप्ने जिन्सी सामानहरूको निगरानी तथा ट्र्याकिङ्ग गर्ने उद्देश्यले सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली सफ्टवेयरबाट जेनेरेट हुने युनिक कोडिङ्ग अनुसार अभिलेख राखि सबै वडा कार्यालय तथा शाखा/उपशाखाका कर्मचारीहरूको जिम्मेवारीमा रहेको सम्पत्तिहरूको विवरणको अध्यावधिक कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२८१. प्रत्येक आर्थिक वर्षमा जिन्सी निरीक्षण गरी प्राप्त प्रतिवेदनका आधारमा व्यवस्थापन गरिदै लगिनेछ ।
२८२. योजनाहरूको आवश्यकताको पहिचान, प्राथमिकीकरण, संचालन तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यहरूमा अधिकाधिक जनसहभागिता बृद्धि गरी जनस्वामित्व बढाउदै लगिनेछ ।
२८३. नगरपालिकाको प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरूलाई नगर योजना बैंक बनाई अध्यावधिक गरिदै लगिनेछ ।
२८४. नगरपालिकाको एकिकृत तथ्यांकलाई अध्यावधिक गरिदै लगिनेछ ।